

Лідія МАКАРЕНКО

кандидат мистецтвознавства,
докторантка Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

Ключові слова: українська народна пісня, фольклор, Пливе кача по Тисині, Майдан, музика, АТО, реквієм.

У статті на основі культурологічного аналізу тексту та мелодії пісні-реквієму «Пливе кача по Тисині», яка стала символом трагічних подій на Майдані у 2014 р., досліджено соціально-історичне значення народного пісенного фольклору для формування та розвитку українського суспільства. Пісенний мелос проаналізовано через призму історичної тяглості та державотворчих процесів в Україні. Зроблено акцент на формуванні нового ставлення українців до народного пісенного фольклору.

УДК 784.4

DOI 10.31392/NPU-VOU.2020.1(76).06

СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПІСНІ-РЕКВІЄМУ «ПЛИВЕ КАЧА ПО ТИСИНІ»)

© Макаренко Л., 2020

айціннішим нерукотворним скарбом української нації є народна пісенна творчість, адже в музичному мелосі зашифровано давню філософію, вірування, звичаї та традиції минувшини. Незважаючи на глобалізаційні та урбаністичні процеси, музичний фольклор зберіг своє чільне місце в побуті й культурно-мистецькому просторі нашої держави.

Мета статті. На основі культурологічного аналізу пісні-реквієму «Пливе кача по Тисині» дослідити соціально-історичне значення вітчизняного пісенного фольклору для формування та розвитку українського суспільства.

Пісенний фольклор – динамічна і постійно змінна система музично-словесних символів, що є індикатором суспільно-історичних настроїв та подій. У сучасному українському суспільстві фольклорний мелос розвивається у трьох тісно пов'язаних між собою напрямках:

1. В усній народній традиційній творчості. 3-поміж європейських народів, мабуть,

сама українська нація зберегла у великій кількості автентичний мелос у побуті. Обрядовий (колядки, шедрівки, веснянки), родинно-побутовий (весільні, жартівливі), епічний фольклор та інші жанри народних пісень займають важливе місце у сучасному житті українця. Аналізуючи народні пісні, які й зараз широко використовуються у повсякденному житті, можна прослідкувати історичну тяглість українського етносу, що підтверджує його цивілізаційну та культурну спадкоємність. Доказом такого судження може слугувати відомий на весь світ «Щедрик» в обробці М. Леонтовича. Дослідниця творчості композитора Валентина Кузик зазначає, що «текстове першоджерело пов'язано з дохристиянською добою, коли новий рік починався ранньої весни – з поверненням в Україну ластівок» [4, с. 278].

Щедрівки та низка інших народних пісень, які тисячоліттями передавались із вуст в уста, дійшли до нашого часу майже без змін, представляють надзвичайно цінний пласт архаїчного національного фольклору.

Упродовж становлення та розвитку української держави народний мелос був одним із вагомих чинників державотворення. У 1990-х роках народна пісня стала основним стержнем відновлення української державності. Втративши на довгі роки незалежність, українці продовжували співати рідні пісні (козацькі, стрілецькі, повстанські), найчастіше підпільно, незважаючи на страх перед репресіями, вчили їх своїх дітей та онуків. Із піснею передавалась любов до Батьківщини, правдива історія, національна гордість та прагнення до Незалежності. Трагічні події на Майдані та під час російсько-української війни також знайшли своє відображення у народній пісенній творчості, виник новий сучасний пласт фольклору, який на даному етапі вже сформувався в окремий пісенний жанр «Пісні Майдану й АТО».

2. *У професійній академічній творчості.* Цитування та трансформація фольклорного першоджерела є характерною рисою

української академічної професійної композиторської школи. Починаючи від вітчизняних класиків (М. Лисенко, Д. Січинський, М. Леонтович, Я. Степовий, С. Людкевич та ін.) і до сучасних митців (М. Скорик, Л. Дичко, Л. Колодуб, І. Небесний та ін.) застосування народного мелосу в композиторській творчості є важливою рисою авторського стилю. Сьогодні складно знайти митця, у творах якого відсутні музичні композиції з використанням народного мелосу. Для українських композиторів пісенний фольклор є символом рідного народу та невичерпний скарб для натхнення. Музиканти, поети, виконавці у час соціально-політичних потрясінь виступають лідерами суспільної думки, і найчастіше саме вони першими відгукуються на громадський запит, який продиктований потребою переосмислення переломних або навіть трагічних подій. Художньо-образним відгуком сучасних композиторів на трагічні події в Україні стали хоровий цикл «Майдан» В. Сільвестрова (2014) та оркестровий твір «Credo in vittoria nostra» («Вірю у нашу перемогу») Л. Грабовського (2019), у яких фольклорний мелос виступає символом філософського переосмислення соціальних потрясінь у боротьбі за справедливість та свободу.

3. *В естрадно-популярній музиці.* Український пісенний фольклор тісно пов'язаний з естрадою. Як зазначає Вероніка Тормахова, «національний характер української естрадної музики обумовлений зверненням до фольклору на різних рівнях. Такий спосіб створення композицій призводить до виникнення наступних типів взаємозв'язку фольклору з джазом, поп-і рок-музикою: обробки народних пісень, цитування музично-фольклорного матеріалу, створення оригінальних композицій на фольклорній основі, сплав національної манери виконання з інофольклорною» [8, с. 165].

Народний мелос надихав і надихає на творчість у різний час чималу кількість естрадних виконавців, використовуючи фольклор в автентичному вигляді

(«Божичі», «Гудаки», «Хорея Козацька» Н. Матвієнко) або творчо його трансформували («Воплі Відоплясова», «Даха-Браха», ОНУКА, Lemko Bluegrass Band), вони надають йому нового трактування та популяризують українську національну музичну культуру.

Символічним є те, що першою переможницею на пісенному конкурсі «Євробачення» від України у 2004 році стала Руслана Лижичко. Співачка захопила глядачів запальною динамічною композицією «Дикі танці», у якій сучасний рок творчо синтезовано з архаїчною мелодією гуцульського народного бойового танцю. Соціально-політичні потрясіння в суспільстві знаходять своє відображення й у популярній музиці. Естрадні пісні відображають актуальну громадську думку та є індикатором масових суспільних настроїв. У 2016 році українська співачка кримськотатарського походження Джамала також посіла перше місце на «Євробаченні», а її пісня «1944» стала мистецьким відкриттям року. Співаючи про трагедію власного народу, виконавиця використовує притаманний йому національний мелос.

Підтвердженням актуальності фольклорного первня в естрадно-популярній музиці є результати відбору на цьогорічний конкурс. Україну у 2020 році буде представляти електрофольк-гурт «Go_A з композицією, у якій автентичний мелос поєднується із сучасними засобами естрадного рок-стилю. На офіційному сайті Євробачення України зазначається: «Їхня пісня «Solovey» отримала найбільше балів за підсумками голосування глядачів і суддів» [1]. Даний факт свідчить про те, що автентична стилістика знаходить свій емоційний відгук у широкого кола слухачів і має перспективу подальшого розвитку та трансформації.

Отже, розвиток фольклорного мелосу в сучасному українському суспільстві є надзвичайно важливими. Свідченням цього є пісня-реквієм «Пливе кача по Тисині». Цей твір увібрав у собі й автентичне фольклорне виникнення, й естрадну популярність і

академічну професійну обробку. Наведений шлях зародження та розвитку української народної пісні є не унікальним для вітчизняного мистецтва, навпаки, нерозривний зв'язок між народним, естрадним і професійно-академічним є нашою національною культурною особливістю.

Обробка пісні у виконанні гурту Пікардійська Терція «Гей, пливе кача...» з альбому «Ельдорадо» є символом трагічних подій на Майдані у 2014 році. Мелодія та слова композиції стали пророчими для «Героїв Небесної сотні», під її звучання хоронили першого загиблого на Майдані – білоруса Михаїла Жизневського. Пісня сколихнула все українське суспільство, стала реквіємом за полеглими та символом боротьби українського народу за справедливість.

Фольклорну мелодію вперше було зафіксовано у 1944 році в збірці «Народні пісні підкарпатських русинів» етнографом та українським композитором Дезидерієм Задором у селі Воловець [2, с. 51]. Однак схожий до автентичного текст пісні увійшов до збірки відомого поета В. Гренджа-Донського ще раніше. Як зазначає Василь Німчук, «для історії пісні «Пливе кача по Дунаю» важливо те, що існування її вже на початку 1920-х рр. своєрідно засвідчив В. Гренджа-Донський» [6, с. 81].

Пісня «Плине кача по Тисині», швидше за все, могла виконуватися під час подій Першої світової війни, у якій Україна, опинившись між двома імперіями в боротьбі за свою незалежність, втратила мільйони життів. Враховуючи, що мелодія пісні була зафіксована у 1940-х роках, можна з упевненістю припустити, що вона входила до репертуару воїнів УПА та українського підпілля.

Уперше для широкого кола слухачів на естрадній сцені пісня пролунала з вуст солістки Закарпатського народного хору Віри Баганич (за чоловіком Гамага) у 1960-х роках. На святі коломийки у Волівці цей твір занотував від неї керівник гурту «Пікардійська терція» [3]. Отже, пісня продовжила своє життя у репертуарі відомого акапельного колективу. Гурт, здійснивши ав-

торське аранжування та дещо змінивши мелодію, включив пісню-реквієм у свій аудіоальбом ще у 2002 році, однак широку популярність твір здобув під час відспівування Героїв Небесної сотні на Майдані у 2014 році.

Оркестрову обробку твору включено до репертуару низки духових та симфонічних оркестрів, «Гай, пливе кача...» увійшла до неофіційного протоколу прощання та увічнення пам'яті полеглих українських військових на Донбасі. Твір, увібравши у себе трагедію сучасності, демонструє зв'язок з історичним минулим, відображає багатовікову боротьбу українського лицарства за Незалежність та справедливість. В українському суспільстві вже стало традицією слухати «Гай, пливе кача по Тисині» після хвилини мовчання тільки стоячи.

Аналізуючи детальніше мелос автентичного першоджерела, можна дослідити історичну тяглість пісні, яка тісно пов'язана з архаїчним українським фольклором. Мелодія пісні ґрунтується на речитативному остинатному мелізматичному оспівуванні опорних звуків з різких кварто-квінтових низхідних стрибках, які наче відображають плач і схлипування матері, яка проводить сина на війну. Тужливий образ жінки підсилюються імпровізаційним характером мелодії та ферматами на опорних звуках. Мелос пісні має інтонаційну та образну спорідненість з найдревнішим прошарком українського фольклору, що пов'язаний з поховальним обрядом, з плачами та голо-сіннями.

Сучасне звучання пісня отримала завдяки І. Шульзі, який поклав її на ноти, та аранжуванню (для соліста та чоловічого хору акапела), яке здійснив учасник ансамблю «Пікардійська Терція» Володимир Якимець.

Музичне полотно пісні «Плине кача», пройшовши довгий історичний шлях від архаїчного, естрадного до академічного трактування, зазнало певних образних трансформацій. В автентичному та сучасному варіанті пісні присутній трагічний сакраль-но-обрядовий образ поховання (плач,

голосіння). В аранжуванні В. Якимця завдяки імітації церковного хорового співу, що відтворено в партитурі характерним акордовим хоральним викладом фактури, пісня набула саме такого змісту. Аскетичності звучання додає чоловічий тембр голосу в напружених високих регістрах. Елементи архаїки прослідковуються в основній партії соліста, що має яскраво виражену імпровізаційну манеру виконання, із притаманними інтонаціями та нестабільною ритмоформулою.

Образ жінки-матері в композиції яскраво символізує вокаліз, який різко контрастує з речитативно-хоральною фактурою твору. У мелодії вокалізу відображено розпач матері від непоправної втрати. У жінки немає сил на крик чи голосіння, вона виснажена горем і розпукою. На межі з божевіллям, мати ніжно і тихо співає своєму полеглому сину востаннє колискову. Вокаліз звучить як провісник трагічних подій уже на початку композиції та завершує пісню, обрамляючи твір, створює певну смисло-ву арку між життям і смертю, обов'язком і особистим щастям.

У тексті пісні зображено прощання матері із сином, який вирушає на війну. Смертність під час боїв була надзвичайно великою, матері, які проводжали синів на війну, часто прощалися з ними назавжди. Жалісна картина прощання доповнюється символічним образом «качі», яка пливе по річці Тиса. Наталія Михайличенко наголошує: «Поетика твору архаїчна. Образ смерті як птиці-качки, що перепливає водне плесо, існує в кельтських та фіно-угорських епічних творах» [5, с. 242]. «Кача» могла символізувати як тотемну тварину певного регіону, так і могла стосуватись особистості героїв сюжету пісні.

Річка в даному випадку може символізувати як перехід в інше неземне життя після смерті, так і давній поховальний обряд – спалювання покійників на воді. Василь Сокіл вважає, що «прив'язка до конкретної назви річки Тиси чисто умовна, адже скоріше йдеться про тиху, заплаву воду (озерце)» [7].

Образ смерті є центральним у сюжетному розвитку пісні. Фраза юнака «*Хто ж ми буде брати яму?*» змальовує усвідомлення молодим чоловіком приреченості своєї долі. У пісні прослідковується контрастний конфлікт між соціальним обов'язком та особистим щастям. Слова сина: «*Погину я в чужім краю*» відображають жертвність та усвідомлення юнаком своєї місії воїна-захисника, а слова матері «*Ти на моїм серцю лежав*» акцентують увагу на основній цінності, на людському житті та підкреслюють вагомість особистісних переживань та емоцій.

Трагічна історія нашого краю широко відтворена в народній пісенній творчості. Пісня-реквієм «Гей, пливе кача...» (в обробці В. Якимця) разом з іншими піснями-символами, такими як «Чуєш брате мій» (сл. Б. Лепкого, муз. Л. Лепкого), «Коли ви вмирали» (сл. М. Кураха, муз. М. Гайворонського), стала символом сучасної боротьби українського народу за незалежність та справедливість.

Нині спостерігається велика увага суспільства до традиції минувшини, «україн-

ський ренесанс», який розпочався у 2014 році, вносить нове бачення та трактування національної традиційної культури. Народна пісенна творчість, пройшовши через віки заборон і знищення, стає важливим інструментом об'єднання нації.

Висновки. Отже, пісенний фольклор – це неконстантне явище, народний мелос живе і розвивається доти, доки існує етнос, який є його носієм. Національна фольклорна спадщина є основою українського державотворення, а відродження, збереження та дослідження культурних надбань минувшини є фундаментом цивілізаційного розвитку нашої держави, підтвердженням її історичної тягlostі, національної ідентичності та культурної спадкоємності.

Пісня-реквієм «Пливе кача по Тисі» має вагоме соціально-історичне значення для формування та розвитку українського сучасного суспільства. Адже твір, який дійшов до нас із глибини віків, у важкі, переломні часи об'єднав націю у спільному горі та став символом боротьби за національну ідентичність і свободу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Go_A перемогли у нацвідборі на Євробачення-2020. Eurovision song contest, 22 лют. 2020. URL: <https://eurovision.ua/2020/news/243>

2. **Задор Д., Костю Ю., Милославський П.** Народні пісні підкарпатських русинів. Ч. 1. Ужгород: Вид. Подкарпат о-ва науки, 1944. 108 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=3185>

3. Закарпатську співачку, яка відкрила українцям баладу «Гей, пливе кача по Тисині», нагородили почесною відзнакою. PMG.UA, 2017. URL: <https://pmg.ua/culture/59446-zakarpatsku-spivachku-yaka-vidkryla-ukraincyam-baladu-gey-plyve-kacha-potyyni-nagorodyly-pochesnoy>

4. **Кузык В. В.** «Щедрик»: аналіз-стретта // Народна творчість та етнологія, 2013. № 1 (січень-лютий). С. 42–45. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/znppo_2013_14_54.pdf

5. **Михайличенко Н.** Пісенний символ Революції Гідності // Теле- та радіожурналістика. 2016. Випуск 15. С. 238–245. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Tir_2016_15_36.pdf

REFERENCES

1. Go_A wins Eurovision 2020 national team. URL: <https://eurovision.ua/2020/news/243> (in Ukrainian).

2. **Zador D., Kostio Y., & Miloslavsky P.** (1944) Narodni pisni pidkarpats'kykh rusyniv. Ch. 1. [Folk songs of the Carpathian Ruthenians. Part 1]. Uzhgorod: Publish. Hous Subcarpathian Island of Science. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=3185> (in Ukrainian).

3. Zakarpats'ku spivachku, yaka vidkryla ukrayintsyam baladu «Hey, plyve kacha po Tysyni», nahorodyly pochesnoyu vidznakoyu. [The Transcarpathian singer, who opened the ballad "Hey, floats kacha on Tysyn" to Ukrainians, was awarded an honorary sign]. URL: <https://pmg.ua/culture/59446-zakarpatsku-spivachku-yaka-vidkryla-ukraincyam-baladu-gey-plyve-kacha-potyyni-nagorodyly-pochesnoy> (in Ukrainian).

4. **Kuzyk V.V.** (2013) «Shchedryk»: analiz-stretta. [Shchedryk: analysis-stretta]. Narodna tvorchoist' ta etnolohiya. - Folk creativity and ethnology, no. 1, pp. 42-45. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/znppo_2013_14_54.pdf. (in Ukrainian).

5. **Mikhailchenko N.** (2016) Pisennyi symbol Revolyutsiyi Hidnosti [Song symbol of the Revolution

6. **Німчук В.** До питання про походження пісні «Пливе кача по Тисині» // Слово і час, 2015. № 7. С. 79–85. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/sich_2015_7_13.pdf

7. **Сокіл В.** Про пісню «Пливе кача по Тисині» // Народознавчі зошити. Серія філологічна, 2014. № 4. С. 817–821. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/narzfil_2014_4_23.pdf

8. **Тормахова В.** Характерні риси української поп-музики кінця XX – початку XXI століть // Університетська кафедра Альманах. № 3. 2014. К. КНЕУ, 2014. С. 165–172. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ukaf_2014_3_16.pdf

of Dignity]. Tele- ta radiozhurnalistyka. Vypusk 15. Television and radio journalism. Issue 15, pp. 238-245. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tir_2016_15_36.pdf (in Ukrainian).

6. **Nimchuk V.** (2015) K voprosu o proishozhzhenni pisni «Plyve kacha po Tysyni» [To the question of the origin of the song "Floating Kacha in Tysyn"] // Slovo i vr'em'a - Word and Time, no. 7, pp. 79-85. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/sich_2015_7_13.pdf (in Ukrainian).

7. **Sokil V.** (2014) Pro pisnyu «Plyve kacha po Tysyni» [About the song "Floating Kacha on Tysyn"]. Narodoznavchi zoshyty. Seriya filolohichna. National Notebooks. The series is philological, no. 4, pp. 817-821. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/narzfil_2014_4_23.pdf (in Ukrainian).

8. **Tormakhova V.** (2014) Kharakterni rysy ukrayins'koyi pop-muzyky kintsya XX – pochatku XXI stolit' [Characteristic features of Ukrainian pop music of the late twentieth - early twentieth centuries]. Universytet-s'ka kafedra. Al'manakh. Almanac University Chair, no. 3, pp. 165-172, Kyiv: KNEU. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ukaf_2014_3_16.pdf (in Ukrainian).